

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 18 stycznia 2024 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Swobodny przepływ towarów – Artykuły 34 i 36 TFUE –
Własność intelektualna – Znak towarowy Unii Europejskiej – Rozporządzenie (WE)
nr 207/2009 – Artykuł 13 – Rozporządzenie (UE) 2017/1001 – Artykuł 15 –
Wyczerpanie praw wynikających ze znaku towarowego – Wprowadzanie do obrotu na
terytorium Unii lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) – Zgoda właściciela znaku
towarowego – Miejsce pierwszego wprowadzenia towarów do obrotu przez właściciela lub za
jego zgodą – Ciężar dowodu

W sprawie C-367/21

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska) postanowieniem z dnia
1 kwietnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 14 czerwca 2021 r., w postępowaniu:

Hewlett Packard Development Company LP

przeciwno

Senetic S.A.,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: M. Ilešič (sprawozdawca), pełniący obowiązki prezesa dziesiątej izby, I. Jarukaitis
i D. Gratsias, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Pitruzzella,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Hewlett Packard Development Company LP – A. Jodkowski
i K. Zielińska-Piątkowska, adwokaci,
- w imieniu Senetic S.A. – S. Dudzik i E. Rumak, radcowie prawni,

* Język postępowania: polski.

- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – É. Gippini Fournier, S.L. Kaléda i B. Sasinowska, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii, wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 36 zdanie drugie TFUE w związku z art. 15 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz.U. 2017, L 154, s. 1) i z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 34, 35 i 36 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółką Hewlett Packard Development Company LP, z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki (zwaną dalej „Hewlett Packard”), a spółką Senetic S.A., z siedzibą w Polsce, w przedmiocie sprzedaży przez tę ostatnią spółkę towarów stanowiących sprzęt komputerowy, opatrzonych unijnymi znakami towarowymi, których właścicielem jest Hewlett Packard.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie (WE) nr 207/2009

- 3 Motyw 9 rozporządzenia Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie [znaku towarowego Unii Europejskiej] (Dz.U. 2009, L 78, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2016, L 79, s. 44) stanowił:

„Z zasady swobodnego przepływu towarów wynika, że właściciel [unijnego] znaku towarowego nie może zakazać używania tego znaku osobie trzeciej w stosunku do towarów, które zostały wprowadzone do obrotu [w Unii Europejskiej] z tym znakiem towarowym przez niego lub za jego zgodą, chyba że istnieją uzasadnione przyczyny sprzeciwu właściciela dla dalszego obrotu towarami”.

- 4 Artykuł 9 tego rozporządzenia, zatytułowany „Prawa przyznane przez [unijny] znak towarowy”, przewidywał:

„1. [Unijny] znak towarowy przyznaje właścicielowi wyłączne prawa do tego znaku. Właściciel znaku jest uprawniony do zakazania wszelkim stronom trzecim, które nie posiadają jego zgody, używania w obrocie handlowym:

- a) oznaczenia identycznego [z unijnym] znakiem towarowym dla towarów lub usług identycznych z tymi, dla których [unijny] znak towarowy jest zarejestrowany;

[...]

2. Na podstawie warunków określonych ust. 1 mogą być zakazane w szczególności następujące działania:

[...]

b) oferowanie towarów, wprowadzanie ich do obrotu lub ich magazynowanie w tym celu pod takim oznaczeniem lub oferowanie i świadczenie usług pod tym oznaczeniem;

c) przywóz lub wywóz towarów pod takim oznaczeniem;

[...]”.

5 Artykuł 13 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Wyczerpanie praw wynikających [z unijnego] znaku towarowego”, brzmiał następująco:

„1. [Unijny] znak towarowy nie uprawnia właściciela do zakazania jego używania w odniesieniu do towarów, które zostały wprowadzone do obrotu na terytorium [Unii] pod tym znakiem towarowym przez właściciela lub za jego zgodą.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania w przypadku, jeżeli właściciel ma prawnie uzasadnione powody, aby sprzeciwić się dalszemu obrotowi towarami, w szczególności jeżeli stan towarów ulega zmianie lub pogorszeniu po ich wprowadzeniu do obrotu”.

6 Rozporządzenie nr 207/2009 zostało uchylone i zastąpione ze skutkiem od dnia 1 października 2017 r. rozporządzeniem 2017/1001.

Rozporządzenie 2017/1001

7 Zgodnie z motywem 17 rozporządzenia 2017/1001:

„Aby potrzebę zapewnienia skutecznego wykonywania praw wynikających ze znaku towarowego pogodzić z koniecznością unikania utrudnień w swobodnym obrocie legalnymi towarami, uprawnienie właściciela unijnego znaku towarowego powinno wygasać w przypadku, gdy zgłaszający lub posiadacz towarów w toku późniejszego postępowania wszczętego przed sądem w sprawach unijnych znaków towarowych, właściwym do rozstrzygnięcia, czy prawa do unijnego znaku towarowego naruszono, jest w stanie dowieść, że właścicielowi unijnego znaku towarowego nie przysługuje prawo do zakazania wprowadzenia towarów do obrotu w państwie końcowego przeznaczenia”.

8 Motyw 22 tego rozporządzenia stanowi:

„Z zasady swobodnego przepływu towarów wynika, że właściciel unijnego znaku towarowego nie może zakazać używania tego znaku osobie trzeciej w stosunku do towarów, które zostały wprowadzone do obrotu w Europejskim Obszarze Gospodarczym z tym znakiem towarowym przez niego lub za jego zgodą, chyba że istnieją uzasadnione przyczyny sprzeciwu właściciela dla dalszego obrotu towarami”.

9 Artykuł 9 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Prawa wynikające z unijnego znaku towarowego”, przewiduje:

„1. Rejestracja unijnego znaku towarowego skutkuje przyznaniem właścicielowi praw wyłącznych do tego znaku.

2. Bez uszczerbku dla praw właściciela nabytych przed datą zgłoszenia lub datą pierwszeństwa unijnego znaku towarowego właściciel tego unijnego znaku towarowego jest uprawniony do uniemożliwienia wszelkim osobom trzecim, które nie posiadają jego zgody, używania w obrocie handlowym, w odniesieniu do towarów lub usług, oznaczenia, w przypadku gdy:

a) oznaczenie jest identyczne z unijnym znakiem towarowym i jest używane w odniesieniu do towarów lub usług, które są identyczne z tymi, dla których unijny znak towarowy został zarejestrowany;

[...]

3. Na podstawie ust. 2 mogą być zakazane w szczególności następujące działania:

[...]

b) oferowanie towarów, wprowadzanie ich do obrotu lub ich magazynowanie w tym celu pod takim oznaczeniem lub oferowanie lub świadczenie usług pod tym oznaczeniem;

c) przywóz lub wywóz towarów pod takim oznaczeniem;

[...]”.

10 Artykuł 15 tego rozporządzenia, zatytułowany „Wyczerpanie praw wynikających z unijnego znaku towarowego”, stanowi:

„1. Właściciel unijnego znaku towarowego nie jest uprawniony do zakazania jego używania w odniesieniu do towarów, które zostały wprowadzone do obrotu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego pod tym znakiem towarowym przez właściciela lub za jego zgodą.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania w przypadku, jeżeli właściciel ma prawnie uzasadnione powody, aby sprzeciwić się dalszemu obrotowi towarami, w szczególności jeżeli stan towarów ulega zmianie lub pogorszeniu po ich wprowadzeniu do obrotu”.

Dyrektywa 2004/48/WE

11 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. 2004, L 157, s. 45), zatytułowanym „Przedmiot”:

„Niniejsza dyrektywa dotyczy środków, procedur i środków naprawczych, niezbędnych do realizacji praw własności intelektualnej. Do celów niniejszej dyrektywy określenie »prawa własności intelektualnej« obejmuje prawa własności przemysłowej”.

- 12 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres”, przewiduje w ust. 1:

„Bez uszczerbku dla środków przewidzianych lub środków, które mogą być przewidziane w prawie [Unii] lub [prawie] krajowym, w zakresie, w jakim te środki mogą dawać właścicielom praw większe korzyści, przewidziane niniejszą dyrektywą procedury i środki naprawcze stosuje się, zgodnie z art. 3, do wszelkich naruszeń praw własności intelektualnej określonych w prawie [Unii] i/lub prawie wewnętrznym zainteresowanego państwa członkowskiego”.

- 13 Rozdział II wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Środki, procedury i środki naprawcze”, obejmuje między innymi art. 3 tej dyrektywy, opatrzony nagłówkiem „Obowiązki ogólne”, który stanowi w ust. 2:

„Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są również skuteczne, proporcjonalne i odstraszające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem”.

- 14 Artykuł 6 tej dyrektywy, zatytułowany „Dowody”, przewiduje w ust. 1:

„Państwa członkowskie zapewniają, że, na wniosek strony, która przedstawiła należyte [racjonalnie] dostępne dowody wystarczające do poparcia jej roszczeń oraz, potwierdzające te roszczenia, wyszczególnione [wyszczególniła potwierdzające te roszczenia] dowody znajdujące się pod kontrolą strony przeciwnej, właściwe organy sądowe mogą nakazać przedstawienie takich dowodów przez stronę przeciwną, pod warunkiem zapewnienia ochrony informacji poufnych. Do celów niniejszego ustępu państwa członkowskie mogą postanowić, że należyłym dowodem dla właściwych organów sądowych może być rozsądnej wielkości próbka znacznej liczby egzemplarzy utworu lub jakiegokolwiek innego przedmiotu ochrony”.

Prawo polskie

- 15 Artykuł 325 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanej dalej „kodeksem postępowania cywilnego”), brzmi następująco:

„Sentencja wyroku powinna zawierać wymienienie sądu, sędziów, protokolanta oraz prokuratora, jeżeli brał udział w sprawie, datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku, wymienienie stron i oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron”.

- 16 Artykuł 758 kodeksu postępowania cywilnego przewiduje:

„Sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników”.

- 17 Zgodnie z art. 767 tego kodeksu:

„§ 1. Na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika.

§ 2. Skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone.

[...]”.

18 Artykuł 840 wspomnianego kodeksu stanowi w § 1:

„Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

- 1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;
- 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia;

[...]”.

19 Artykuł 843 tego kodeksu przewiduje w § 3:

„W pozwie powód powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mógł zgłosić, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu”.

20 Artykuł 1050 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„§ 1. Jeżeli dłużnik ma wykonać czynność, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron wyznaczy dłużnikowi termin do wykonania i zagrozi mu grzywną na wypadek, gdyby w wyznaczonym terminie czynności nie wykonał.

[...]

§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do wykonania czynności, sąd na wniosek wierzyciela nałoży na dłużnika grzywnę i jednocześnie wyznaczy nowy termin do wykonania czynności, z zagrożeniem surowszą grzywną”.

21 Artykuł 1051 § 1 tego kodeksu brzmi następująco:

„Jeżeli dłużnik ma obowiązek zaniechać pewnej czynności lub nie przeszkadzać czynności wierzyciela, sąd, w którego okręgu dłużnik działał wbrew swemu obowiązkowi, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron i stwierdzeniu, że dłużnik działał wbrew obowiązkowi, nałoży na niego grzywnę. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

22 Hewlett Packard jest podmiotem praw wyłącznych do unijnych znaków towarowych HP, słownego i graficznego, zarejestrowanych, odpowiednio, pod numerami 000052449 i 008579021.

- 23 Prowadzi on obrót towarami stanowiącymi sprzęt komputerowy, opatrzonymi tymi znakami towarowymi, za pośrednictwem autoryzowanych przedstawicieli, którzy zobowiązują się, że nie będą sprzedawać tych towarów, poza użytkownikami końcowymi, podmiotom nienależącym do jego sieci dystrybucyjnej. Owi autoryzowani przedstawiciele są ponadto zobowiązani do nabywania tych towarów wyłącznie od innych autoryzowanych przedstawicieli lub od samego Hewlett Packard.
- 24 Każdy egzemplarz tych towarów jest opatrzony numerem seryjnym umożliwiającym jego identyfikację. Hewlett Packard dysponuje narzędziem informatycznym obejmującym między innymi bazę danych wyszczególniającą wszystkie egzemplarze danego towaru oraz rynek, na który zostały one przeznaczone. Egzemplarze te nie są natomiast objęte żadnym systemem oznaczeń, który sam pozwalałby na ustalenie, czy dany egzemplarz jest czy nie jest przeznaczony na rynek Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).
- 25 Senetic prowadzi działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji sprzętu komputerowego. Wprowadzał on do Polski towary opatrzone unijnymi znakami towarowymi, których właścicielem jest Hewlett Packard. Nabywał on te towary od mających siedzibę na terytorium EOG sprzedawców niebędących oficjalnymi dystrybutorami towarów Hewlett Packard po uzyskaniu od tych sprzedawców zapewnień, że sprzedaż tych towarów w EOG nie narusza praw wyłącznych Hewlett Packard. Senetic ponadto bezskutecznie zwracał się do autoryzowanych przedstawicieli Hewlett Packard o potwierdzenie, że wspomniane towary mogą być przedmiotem obrotu na terytorium EOG bez uszczerbku dla jego praw wyłącznych.
- 26 Hewlett Packard wytoczył przed sądami polskimi powództwo o zaniechanie naruszania praw wynikających z unijnych znaków towarowych, których jest właścicielem, żądając zakazania Seneticowi, w ogólności, przywozu, wywozu, reklamowania oraz składowania w powyższych celach towarów stanowiących sprzęt komputerowy oznaczonych wspomnianymi znakami towarowymi, które to towary nie zostały uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium EOG przez Hewlett Packard lub za jego zgodą. Ponadto Hewlett Packard wniósł o nakazanie Seneticowi wycofania tych towarów z obrotu.
- 27 Na swoją obronę Senetic powołuje się na wyczerpanie praw wynikających z rozpatrywanych unijnych znaków towarowych, podnosząc, że rozpatrywane towary zostały uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium EOG przez Hewlett Packard lub za jej zgodą.
- 28 Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska), będący sądem odsyłającym, zauważa, że wobec braku systemu oznaczeń towarów Hewlett Packard niezależnemu dystrybutorowi jest w praktyce bardzo trudno określić rynek przeznaczenia każdego z towarów oznaczonych rozpatrywanymi unijnymi znakami towarowymi, a tym bardziej przedstawić dowód na to, że towary te zostały wprowadzone do obrotu na terytorium EOG przez właściciela tych znaków towarowych lub za jego zgodą.
- 29 Zdaniem tego sądu Senetic może teoretycznie zwrócić się do swoich dostawców w celu uzyskania informacji na temat poprzednich podmiotów uczestniczących w łańcuchu dystrybucji. Jednakże, jak Trybunał uznał w wyroku z dnia 8 kwietnia 2003 r., Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204), ponieważ dostawcy w ogólności niechętnie ujawniają swoje źródła zaopatrzenia, jest mało prawdopodobne, by Senetic zdołał uzyskać tego rodzaju informacje.

- 30 Tymczasem – w pierwszej kolejności – w swojej praktyce sądy polskie w sentencji orzeczeń uwzględniających powództwo o stwierdzenie naruszenia prawa do unijnego znaku towarowego odnoszą się do „towarów, które nie zostały uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium [EOG] przez powoda (uprawnionego z unijnego znaku towarowego) lub za jego zgodą”. Sformułowanie to nie pozwala na etapie postępowania egzekucyjnego na identyfikację towarów objętych tym postępowaniem ani na ich odróżnienie od towarów podlegających wyjątkowi dotyczącemu wyczerpania praw wynikających z rozpatrywanego znaku towarowego. Sentencja tych orzeczeń nie nakłada zatem w rzeczywistości na strony, do których są one skierowane, obowiązku innego niż obowiązek wynikający już z przepisów prawa.
- 31 Ze względu na tę praktykę sądową strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku nie jest w stanie dobrowolnie zastosować się do orzeczenia stwierdzającego naruszenie i naraża się na ryzyko nałożenia na nią sankcji przewidzianych w art. 1050 i 1051 kodeksu postępowania cywilnego. Ponadto praktyka ta prowadzi najczęściej do zajęcia wszystkich towarów, włącznie z tymi, które znajdują się w obrocie bez jakiegokolwiek naruszenia praw wynikających z unijnego znaku towarowego.
- 32 Podobnie, jak wynika w szczególności z art. 767, 840 i 843 kodeksu postępowania cywilnego, w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku napotka zdaniem sądu odsyłającego szereg przeszkód prawnych, chcąc skutecznie sprzeciwić się środkom nałożonym w tych ramach, i przysługują jej jedynie ograniczone gwarancje proceduralne.
- 33 Po pierwsze, na mocy art. 767 tego kodeksu, stosownie do jego wykładni dokonanej przez sądy polskie, skarga na czynności komornika przysługuje tylko wówczas, gdy komornik, dokonując czynności, naruszył przepisy procesowe regulujące postępowanie egzekucyjne. W rezultacie skarga taka nie pozwala na ustalenie, czy egzemplarz towaru opatrzonego unijnym znakiem towarowym został wprowadzony do obrotu na terytorium EOG przez właściciela tego znaku lub za jego zgodą.
- 34 Po drugie, strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku nie ma możliwości skorzystania na podstawie art. 840 kodeksu postępowania cywilnego z powództwa przeciwegzekucyjnego, ponieważ tego rodzaju powództwo nie może służyć doprecyzowaniu treści orzeczenia sądowego stanowiącego tytuł egzekucyjny.
- 35 Po trzecie, zgodnie z przeważającym w doktrynie polskiej poglądem sąd właściwy w postępowaniu egzekucyjnym może oczywiście wysłuchać stron, ale na podstawie art. 1051 kodeksu postępowania cywilnego ustalenie, czy strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku zachowała się zgodnie z treścią tytułu egzekucyjnego, może nastąpić tylko w świetle elementów wynikających z tego wysłuchania stron bez możliwości przeprowadzenia postępowania dowodowego.
- 36 Po czwarte, zgodnie z art. 843 § 3 kodeksu postępowania cywilnego, wnosząc powództwo przeciwegzekucyjne, dłużnik powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie może zgłosić, pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w dalszym toku postępowania.
- 37 W związku z tym zdaniem sądu odsyłającego istnieje ryzyko, że skuteczna ochrona sądowa w dziedzinie swobodnego przepływu towarów może doznawać ograniczenia ze względu na polską praktykę orzecniczą dotyczącą sposobu redagowania sentencji orzeczeń stwierdzających naruszenie prawa do znaku.

- 38 W drugiej kolejności sąd ten zauważa, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału ochrona praw wyłącznych z zakresu własności intelektualnej nie ma charakteru bezwzględny. Z jednej strony ogranicza się ona bowiem do sytuacji, w której używanie znaku przez podmiot inny niż uprawniony narusza funkcje tego znaku. Z drugiej strony wykonywanie praw wyłącznych podlega poszukiwaniu równowagi między tymi prawami a ochroną swobód rynku wewnętrznego, do których zalicza się w szczególności swoboda przepływu towarów.
- 39 Sąd odsyłający zastanawia się zatem, czy w okolicznościach faktycznych zawisłego przed nim sporu można zastosować odwrócony rozkład ciężaru dowodu wskazany przez Trybunał w wyroku z dnia 8 kwietnia 2003 r., *Van Doren + Q* (C-244/00, EU:C:2003:204), a nawet wykluczyć możliwość powołania się przez właściciela znaku towarowego na ochronę przewidzianą w art. 9 i 102 rozporządzenia nr 207/2009, a obecnie, odpowiednio, w art. 9 i 130 rozporządzenia 2017/1001.
- 40 W tych okolicznościach Sąd Okręgowy w Warszawie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy [art.] 36 zdanie [drugie] TFUE w związku z [art.] 15 [ust.] 1 rozporządzenia [2017/1001], a także w związku z art. 19 ust. 1 [akapit drugi] [TUE] rozumieć należy w ten sposób, że sprzeciwiają się one praktyce sądów krajowych państw członkowskich polegającej na tym, że sądy:

- uwzględniając żądania uprawnionego z unijnego znaku towarowego o zakazanie przywozu–importu, wywozu–eksportu, reklamowania towarów oznaczonych unijnym znakiem towarowym lub nakazanie wycofania z obrotu takich towarów,
- orzekając w postępowaniu zabezpieczającym o zajęciu towarów oznaczonych unijnym znakiem towarowym,

odwołują się w treści orzeczeń do »przedmiotów, które nie zostały wprowadzone do obrotu na terytorium [EOG] przez uprawnionego ze znaku towarowego lub za jego zgodą« – w następstwie czego ustalenie, których przedmiotów oznaczonych znakiem unijnym dotyczą orzeczone nakazy i zakazy (tj. ustalenie, które przedmioty nie zostały wprowadzone do obrotu na terytorium [EOG] przez uprawnionego ze znaku towarowego lub za jego zgodą) jest, wobec ogólnego sformułowania treści orzeczenia, pozostawione organowi egzekucyjnemu, organ ten – dokonując wskazanych ustaleń – opiera się na oświadczeniach uprawnionego ze znaku towarowego lub dostarczonych przez uprawnionego narzędziach (w tym narzędziach informatycznych i bazach danych), a dopuszczalność kwestionowania powyższych ustaleń organu egzekucyjnego przed sądem w postępowaniu rozpoznawczym jest wyłączona lub ograniczona przez charakter środków prawnych przysługujących pozwanemu w postępowaniu zabezpieczającym oraz egzekucyjnym?

2) Czy przepisy art. 34, 35 i 36 [TFUE] powinny być interpretowane w ten sposób, że wyłączają możliwość powołania się przez uprawnionego z rejestracji wspólnotowego (obecnie – unijnego) znaku towarowego na ochronę przewidzianą w art. 9 i art. 102 rozporządzenia [nr 207/2009] (obecnie – art. 9 i art. 130 rozporządzenia [2017/1001]), w sytuacji gdy:

- uprawniony z rejestracji wspólnotowego (unijnego) znaku towarowego prowadzi, w granicach [EOG] oraz poza nim, dystrybucję towarów oznaczonych tym znakiem w ten sposób, że jest ona prowadzona za pośrednictwem autoryzowanych dystrybutorów, którzy

mogą dokonywać dalszej sprzedaży towarów oznaczonych znakiem podmiotom niebędącym odbiorcami końcowymi tych towarów, wyłącznie należącym do oficjalnej sieci dystrybucji – a jednocześnie autoryzowani dystrybutorzy zobowiązani są do nabywania towarów wyłącznie od innych autoryzowanych dystrybutorów lub od podmiotu uprawnionego do znaku towarowego;

- towary oznaczone znakiem towarowym nie posiadają żadnych oznaczeń ani innych cech odróżniających, które pozwoliłyby na ustalenie miejsca ich wprowadzenia do obrotu przez uprawnionego ze znaku towarowego lub za jego zgodą;
- pozwany nabył towary oznaczone znakiem na obszarze [EOG];
- pozwany odebrał oświadczenia od sprzedawców towarów oznaczonych znakiem, że towary te mogą być, zgodnie z przepisami prawa, przedmiotem obrotu na terytorium [EOG];
- uprawniony z rejestracji unijnego znaku towarowego nie udostępnia żadnego narzędzia informatycznego (ani innego narzędzia) ani nie stosuje systemu oznaczeń – pozwalających potencjalnemu nabywcy towaru oznaczonego znakiem na samodzielną weryfikację legalności obrotu tymi towarami na terytorium [EOG] przed nabyciem towaru – i odmawia dokonania takiej weryfikacji na prośbę nabywcy?”.

Postępowanie przed Trybunałem

- 41 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 29 listopada 2021 r. postępowanie w niniejszej sprawie zostało zawieszono do czasu ogłoszenia wyroku z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries (C-175/21, EU:C:2022:895).
- 42 W następstwie decyzji prezesa Trybunału z dnia 28 listopada 2022 r. sekretariat Trybunału powiadomił sąd odsyłający o tym wyroku z zapytaniem, czy w świetle tego wyroku sąd ten pragnie podtrzymać wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, w szczególności w odniesieniu do pierwszego z zadanych pytań. We wspomnianym wyroku Trybunał orzekł, że art. 15 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 36 zdanie drugie TFUE, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz dyrektywą 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie praktyce sądowej, zgodnie z którą sentencja orzeczenia uwzględniającego powództwo o stwierdzenie naruszenia prawa do unijnego znaku towarowego jest sformułowana w sposób, który ze względu na swoją ogólnikowość pozostawia w gestii organu właściwego w przedmiocie egzekucji tego orzeczenia ustalenie, do których towarów wspomniane orzeczenie ma zastosowanie, o ile w ramach postępowania egzekucyjnego strona pozwana może zakwestionować określenie tego, które towary są objęte tym postępowaniem, a sąd może zbadać i orzec, z poszanowaniem przepisów dyrektywy 2004/48, które towary zostały rzeczywiście wprowadzone do obrotu na terytorium EOG przez właściciela znaku towarowego lub za jego zgodą.
- 43 Pismem z dnia 3 lutego 2023 r., które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w tym samym dniu, sąd odsyłający poinformował Trybunał, że wycofuje pytanie pierwsze, lecz podtrzymuje pytanie drugie.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 44 Na wstępie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania. Ponadto Trybunał może wziąć pod rozwagę przepisy prawa Unii, na które sąd krajowy nie powołał się w swoim pytaniu (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Impexco i PI Pharma, C-253/20 i C-254/20, EU:C:2022:894, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 45 W niniejszej sprawie poprzez swoje pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zwraca się o dokonanie wykładni art. 34, 35 i 36 TFUE w celu ustalenia, czy postanowienia te stoją na przeszkodzie temu, by właściciel unijnego znaku towarowego mógł się powołać na ochronę przewidzianą w art. 9 rozporządzenia nr 207/2009 lub w art. 9 rozporządzenia 2017/1001 w pewnych wymienionych przez ten sąd okolicznościach.
- 46 W tym względzie należy jednak podkreślić, że art. 13 rozporządzenia nr 207/2009 i art. 15 rozporządzenia 2017/1001 w pełni regulują kwestię wyczerpania praw wynikających ze znaku towarowego w odniesieniu do towarów wprowadzonych do obrotu na terytorium, odpowiednio, Unii lub EOG.
- 47 Ponadto, jak wynika z pkt 39 niniejszego wyroku, sąd odsyłający zastanawia się konkretniej, czy w okolicznościach takich jak te w postępowaniu głównym ciężar dowodu wyczerpania praw wynikających z rozpatrywanych unijnych znaków towarowych może spoczywać wyłącznie na stronie pozwanej w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku.
- 48 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 i art. 15 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 34 i 36 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by ciężar dowodu wyczerpania praw wynikających z unijnego znaku towarowego spoczywał wyłącznie na stronie pozwanej w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku, w sytuacji gdy opatrzone tym znakiem towarowym towary niezawierające żadnych oznaczeń umożliwiających osobom trzecim określenie rynku, na którym są one przeznaczone do sprzedaży, i dystrybuowane za pośrednictwem sieci dystrybucji selektywnej, której członkowie mogą je odsprzedawać wyłącznie innym członkom tej sieci lub użytkownikom końcowym, zostały nabyte przez tę stronę pozwaną w Unii lub na terytorium EOG po uzyskaniu od sprzedawców zapewnienia, iż mogą one być tam zgodnie z prawem przedmiotem obrotu, a właściciel wspomnianego znaku towarowego odmawia dokonania przez siebie takiej weryfikacji na prośbę nabywcy.
- 49 Artykuł 9 rozporządzenia nr 207/2009, obecnie art. 9 rozporządzenia 2017/1001, przyznaje właścicielowi unijnego znaku towarowego wyłączne prawo, pozwalające mu między innymi na zakazanie wszelkim osobom trzecim dokonywania przywozu towarów opatrzonych jego znakiem towarowym, ich oferowania, wprowadzania do obrotu lub ich magazynowania w tym celu bez jego zgody (wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 Artykuł 13 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009, obecnie art. 15 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001, przewiduje wyjątek od tej zasady, stanowiąc, że prawa właściciela znaku towarowego podlegają wyczerpaniu, jeżeli towary zostały wprowadzone do obrotu na terytorium Unii lub EOG pod tym

znakiem przez samego właściciela lub za jego zgodą (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo). Przepis ten ma na celu pogodzenie podstawowych interesów związanych z ochroną praw do znaków towarowych z jednej strony i interesów związanych ze swobodnym przepływem towarów w Unii lub na terytorium EOG z drugiej strony (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 51 Dla celów zapewnienia właściwej równowagi między tymi podstawowymi interesami możliwość powołania się na wyczerpanie praw wynikających z unijnego znaku towarowego jako wyjątek od tego prawa jest obwarowana ograniczeniami pod kilkoma względami (wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 41).
- 52 W szczególności art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 i art. 15 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001 ustanawiają zasadę wyczerpania praw wynikających z unijnego znaku towarowego wyłącznie w odniesieniu do towarów wprowadzanych do obrotu na terytorium, odpowiednio, Unii lub EOG przez właściciela lub za jego zgodą (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 53 Z powyższego wynika, że wprowadzenie do obrotu towarów opatrzonych tym znakiem towarowym poza Unią lub poza terytorium EOG nie wyczerpuje prawa właściciela do sprzeciwienia się w szczególności przywózowi i wprowadzeniu do obrotu na terytorium Unii lub EOG tych towarów bez jego zgody, umożliwiając mu zatem sprawowanie kontroli nad pierwszym wprowadzeniem do obrotu na terytorium Unii lub EOG towarów opatrzonych wspomnianym znakiem (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 54 Zatem prawo wynikające z tegoż znaku towarowego zostaje wyczerpane wyłącznie w odniesieniu do egzemplarzy danego towaru, które zostały wprowadzone do obrotu na terytorium Unii lub EOG za zgodą właściciela. W tym względzie okoliczność, że właściciel znaku towarowego sprzedawał już na terytorium Unii lub EOG inne egzemplarze tego samego towaru lub towarów podobnych do importowanych towarów, dla których podnoszone jest wyczerpanie, nie jest wystarczająca (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 55 Co się tyczy kwestii, na której stronie spoczywa ciężar dowodu wyczerpania praw wynikających z unijnego znak towarowego, należy zauważyć, po pierwsze, że kwestia ta nie jest uregulowana ani w art. 13 rozporządzenia nr 207/2009, ani w art. 15 rozporządzenia 2017/1001, ani w żadnym innym przepisie tych dwóch rozporządzeń.
- 56 Po drugie, o ile kwestie proceduralne poszanowania praw własności intelektualnej, w tym praw wyłącznych przewidzianych w art. 9 rozporządzenia nr 207/2009, obecnie art. 9 rozporządzenia 2017/1001, są co do zasady regulowane przez prawo krajowe, zharmonizowane dyrektywą 2004/48, która jak wynika w szczególności z jej art. 1–3, dotyczy środków, procedur i środków naprawczych niezbędnych do realizacji praw własności intelektualnej (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 56), o tyle należy stwierdzić, że dyrektywa ta, a w szczególności jej art. 6 i 7, które są ujęte w sekcji 2, zatytułowanej „Dowody”, rozdziału II wspomnianej dyrektywy, nie reguluje kwestii ciężaru dowodu wyczerpania praw wynikających ze znaku towarowego.

- 57 Jednakże Trybunał wielokrotnie orzekał, że podmiotowi, który ma w posiadaniu towary wprowadzone do obrotu na terytorium EOG pod unijnym znakiem towarowym przez właściciela tego znaku lub za jego zgodą, przysługują prawa z tytułu swobodnego przepływu towarów, zagwarantowanego w art. 34 i 36 TFUE, oraz z art. 15 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001, które sądy krajowe muszą chronić (wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 69 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 58 W tym względzie, o ile Trybunał orzekł, że co do zasady zgodna z prawem Unii jest norma prawa krajowego państwa członkowskiego, na mocy której wyczerpanie praw wynikających ze znaku towarowego stanowi zarzut podnoszony na swoją obronę, wobec czego ciężar dowodu spoczywa na stronie pozwanej, która podnosi ten zarzut, o tyle uściślił on również, że wymogi podyktowane ochroną swobodnego przepływu towarów mogą wymagać, by ta reguła dowodowa podlegała dostosowaniom (zob. podobnie wyrok z dnia 8 kwietnia 2003 r., Van Doren + Q, C-244/00, EU:C:2003:204, pkt 35–37).
- 59 A zatem krajowe zasady przeprowadzania i oceny dowodu wyczerpania praw wynikających ze znaku towarowego powinny być zgodne z wymogami wynikającymi z zasady swobodnego przepływu towarów, a w rezultacie należy je dostosować, gdy mogą one umożliwić właścicielowi tego znaku towarowego wprowadzenie barier na krajowych rynkach i wspieranie w ten sposób utrzymywania różnic cenowych między państwami członkowskimi (zob. podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 60 W konsekwencji, jeżeli strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku zdoła wykazać, że istnieje rzeczywiste ryzyko wprowadzenia barier na rynkach krajowych, gdyby na niej samej miał spoczywać ciężar dowodu wprowadzenia towarów do obrotu w Unii lub na terenie EOG przez właściciela znaku towarowego lub za jego zgodą, do sądu krajowego rozpatrującego sprawę należy dostosowanie rozkładu ciężaru dowodu wyczerpania prawa wynikającego ze znaku towarowego (zob. podobnie wyrok z dnia 8 kwietnia 2003 r., Van Doren + Q, C-244/00, EU:C:2003:204, pkt 39).
- 61 W niniejszej sprawie z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że właściciel rozpatrywanych unijnych znaków towarowych posługuje się systemem dystrybucji selektywnej, w ramach którego towary opatrzone tymi znakami towarowymi nie zawierają żadnych oznaczeń umożliwiających osobom trzecim określenie rynku, na którym są one przeznaczone do sprzedaży, że właściciel odmawia przekazania tej informacji osobom trzecim i że dostawcy strony pozwanej nie są skłonni ujawniać swoich własnych źródeł zaopatrzenia.
- 62 W tym ostatnim względzie należy zauważyć, że w takim systemie dystrybucji dostawca zobowiązuje się w ogólności sprzedawać bezpośrednio lub pośrednio towary lub usługi objęte porozumieniem tylko dystrybutorom wybranym według określonych kryteriów, podczas gdy dystrybutorzy ci zobowiązują się nie sprzedawać tych towarów lub usług nieautoryzowanym dystrybutorom na terytorium wyznaczonym przez dostawcę dla celów wdrożenia tego systemu dystrybucji.
- 63 W takich okolicznościach nałożenie na stronę pozwaną w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku ciężaru dowodu w odniesieniu do miejsca, w którym opatrzone znakiem towarowym towary przez nią sprzedawane zostały po raz pierwszy wprowadzone do obrotu przez właściciela tego znaku towarowego lub za jego zgodą, mogłoby pozwolić temu

właścicielowi na przeciwdziałanie przywózowi równoległemu towarów opatrzonych wspomnianym znakiem, nawet jeśli wynikające z tego ograniczenie swobodnego przepływu towarów nie byłoby uzasadnione ochroną praw wynikających z tegoż znaku towarowego.

- 64 Strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku napotkałaby bowiem poważne trudności w przedstawieniu takiego dowodu ze względu na zrozumiałą niechęć dostawców do ujawnienia ich źródła zaopatrzenia w ramach sieci dystrybucji właściciela rozpatrywanych unijnych znaków towarowych.
- 65 Ponadto, nawet gdyby strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku zdołała wykazać, że towary opatrzone rozpatrywanymi unijnymi znakami towarowymi pochodzą z sieci dystrybucji selektywnej właściciela tych znaków towarowych w Unii lub na terytorium EOG, wspomniany właściciel byłby w stanie udaremnić jakąkolwiek możliwość zaopatrywania się w przyszłości u podmiotu należącego do jego sieci dystrybucji, który uchybił swoim zobowiązaniom umownym (zob. podobnie wyrok z dnia 8 kwietnia 2003 r., Van Doren + Q, C-244/00, EU:C:2003:204, pkt 40).
- 66 W konsekwencji w okolicznościach takich jak opisane w pkt 61 niniejszego wyroku do sądu krajowego rozpatrującego sprawę będzie należało dostosowanie rozkładu ciężaru dowodu wyczerpania praw wynikających z rozpatrywanych unijnych znaków towarowych poprzez nałożenie na właściciela tych znaków ciężaru wykazania, że dokonał on pierwszego wprowadzenia do obrotu egzemplarzy rozpatrywanych towarów poza terytorium Unii lub EOG bądź też na nie zezwolił. Jeżeli dowód ten zostanie przedstawiony, strona pozwana w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku będzie musiała wykazać, że te same egzemplarze zostały następnie przywiezione na terytorium EOG przez właściciela znaku towarowego lub za jego zgodą (zob. podobnie wyrok z dnia 8 kwietnia 2003 r., Van Doren + Q, C-244/00, EU:C:2003:204, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 67 W świetle całości powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 i art. 15 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 34 i 36 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by ciężar dowodu wyczerpania praw wynikających z unijnego znaku towarowego spoczywał wyłącznie na stronie pozwanej w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku, w sytuacji gdy opatrzone tym znakiem towarowym towary niezawierające żadnych oznaczeń umożliwiających osobom trzecim określenie rynku, na którym są one przeznaczone do sprzedaży, i dystrybuowane za pośrednictwem sieci dystrybucji selektywnej, której członkowie mogą je odsprzedawać wyłącznie innym członkom tej sieci lub użytkownikom końcowym, zostały nabyte przez tę stronę pozwaną w Unii lub na terytorium EOG po uzyskaniu od sprzedawców zapewnienia, iż mogą one być tam zgodnie z prawem przedmiotem obrotu, a właściciel wspomnianego znaku towarowego odmawia dokonania przez siebie takiej weryfikacji na prośbę nabywcy.

W przedmiocie kosztów

- 68 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 13 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie [znaku towarowego Unii Europejskiej] i art. 15 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej w związku z art. 34 i 36 TFUE

należy interpretować w ten sposób, że:

stoją one na przeszkodzie temu, by ciężar dowodu wyczerpania praw wynikających z unijnego znaku towarowego spoczywał wyłącznie na stronie pozwanej w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa do znaku, w sytuacji gdy opatrzone tym znakiem towarowym towary niezawierające żadnych oznaczeń umożliwiających osobom trzecim określenie rynku, na którym są one przeznaczone do sprzedaży, i dystrybuowane za pośrednictwem sieci dystrybucji selektywnej, której członkowie mogą je odsprzedawać wyłącznie innym członkom tej sieci lub użytkownikom końcowym, zostały nabyte przez tę stronę pozwaną w Unii Europejskiej lub na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego po uzyskaniu od sprzedawców zapewnienia, iż mogą one być tam zgodnie z prawem przedmiotem obrotu, a właściciel wspomnianego znaku towarowego odmawia dokonania przez siebie takiej weryfikacji na prośbę nabywcy.

Ilešič

Jarukaitis

Gratsias

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 18 stycznia 2024 r.

Sekretarz

A. Calot Escobar

Pełniący obowiązki prezesa izby

M. Ilešič